

**VILNIAUS LOPŠELIO-DARŽELIO „GLUOSNIS“
VAIKŲ SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS PROGRAMA
IR PRIEMONIŲ PLANAS 2022-2023 M.**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakyme Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“ teigiama, kad prevencija tai - „priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.“ Intervencija tai – „mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.“

Vaikų smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos programa skirta ikimokyklinio ugdymo mokyklos bendruomenei: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vaikams, mokyklos vadovui, pavaduotojams, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams, švietimo pagalbos specialistams, kitiems darbuotojams, ugdytinių tėvams. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi ikimokyklinio ugdymo mokyklos Vaiko gerovės komisija.

Programoje vartojamos sąvokas:

Prevencinė programa – planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti mokinio asmenybės ir aplinkos apsauginius veiksnius ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma.

Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Išskiriamos šios **smurto formos**:

- 1) **patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;
- 2) **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens, naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;
- 3) **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

Artima aplinka – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį.

Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku ar gyvenantis aplinkoje, kurioje buvo smurtauta.

Smurtautojas – asmuo, smurtaujantis artimoje aplinkoje.

Kaltininkas – asmuo skriaudėjas, kuris siekia demonstruoti jėgą.

Auka – asmuo, patyręs tiesiogines, netiesiogines ar elektronines patyčias.

Stebėtojas – asmuo, matantis ir žinantis, kad vyksta patyčių veiksmas.

II. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Programos tikslas – organizuoti ir įgyvendinti smurto prevencijos priemonės, kuriant draugišką ugdymo(si) aplinką, kurioje kiekvienas bendruomenės narys jaustųsi saugus.

Programos uždaviniai:

1. Sistemingai skatinti tinkamą, pozityvų ir tolerantišką elgesį, orientuotą į vaikų emocinės ir socialinės kompetencijos ugdymą ir puoselėjimą.
2. Įtraukti visus bendruomenės narius, socialinius partnerius į aktyvią veiklą, formuojant saugios ir sveikos gyvensenos įgūdžius.
3. Sudaryti sąlygas bendruomenės nariams jaustis saugiams, sveikiems, palaikomiems, priklausantiems bendruomenei ir atsakingiems už ją.

III. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Programos įgyvendinimas – Vaikų smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos programa integruojama į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių veiklas pagal bendrąsias programas, lopšelio-darželio veiklos planą, projektinę veiklą, organizuojamus renginius.

Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas. Nuosekliai ir reguliariai ugdomi vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai. Ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas gali būti vykdomas integruojant į dalyko(-ų) ugdymo turinį, įgyvendinant prevencines programas, kitu pasirinktu būdu.

Lopšelyje-darželyje susitariama dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus/laukiamas, tiek neleistinas/nepageidaujamas elgesys. Visi mokyklos darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių.

Lopšelis-darželis puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą (mandagumą, paslaugumą, rūpinimąsi kitais, pagarbą, pasitikėjimą, solidarumą, lygiateisiškumą ir kt.), kurias atitinka visų lopšelio-darželio darbuotojų elgesys ir veikla. Pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi mokyklos vadovas, mokyklos Vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi mokyklos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu

diskutuojant ir tariantis. Pedagoginiai darbuotojai tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

Priežiūrą atlieka lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija; koordinuoja direktoriaus pavaduotojas ugdymui, atsakingi visi lopšelio-darželio darbuotojai.

IV. PRIEMONIŲ PLANAS 2022– 2023 M.

Vaikų ugdymas, mokymas		
Priemonės pavadinimas	Data	Atsakingas
Socialinio-emocinio ugdymo programos „Kimochis“ integravimas į bendrąją priešmokyklinio ugdymo programą.	2022 – 2023 m.	Renata Zujevič, Rūta Katkevičienė, mokytojos, dirbančios pagal priešmokyklinio ugdymo programą
Draugiškos socialinės – emocinės programos „Dramblys“ integravimas į bendrąją ikimokyklinio ugdymo programą.	2022 – 2023 m.	Simona Kutkaitytė, Ramunė Pilotė, mokytojos, dirbančios pagal ikimokyklinio ugdymo programą Daiva Grigusevičienė, soc.pedagogė
Tarptautinės Šypsenos dienos minėjimas darželyje – padaryk gerą darbą, padėk nusišypsoti bent vienam žmogui.	2022-2023 m. spalio mėn.	Vaiko gerovės komisija
Draugystės savaitė darželyje „Duok draugui ranką“ .	2022- 2023 m. lapkričio mėn.	Vaiko gerovės komisija
Tarptautinės AČIŪ dienos minėjimas, siekiant kurti pozityvų mikroklimatą įstaigoje.	2022 – 2023 m. sausio 11 d.	Vaiko gerovės komisija
Supažindinimas su „Penkių pirštų“ taisykle. Pokalbiai apie tai, kur vaikai galėtų kreiptis ir sulaukti pagalbos, jei patirtų vieną ar kitą netinkamą elgesį su savimi.	2022 m. kovas	Nadežda Radevič, psichologė, Daiva Grigusevičienė, soc.pedagogė
Sensorinė stimuliacija (sensorinis kambarys, bibliotekėlė).	2022 - 2023 m.	Nadežda Radevič, psichologė
Edukacinių grupių erdvių papildymas vaizdinėmis priemonėmis - socialinio emocinio vaiko intelekto ugdymui, jausmų pažinimui ir jų valdymui.	2022 – 2023 m.	Jolita Stanevičienė, direktorė Rita Šturienė, dir. pav. ugdymui

„Savaitės be patyčių“ - pokalbiai, inovatyvios veiklos, filmų demonstravimas, terapinių pasakų skaitymas ir kt.	2022 – 2023 m. kovo mėn.	Mokytojos, dirbančios pagal ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo programą, Nadežda Radevič, psichologė Daiva Gigusevičienė, soc.pedagogė
Animacinių filmų peržiūra, pasakų skaitymas, istorijų kūrimas.	Pagal susitarimą	Vaiko gerovės komisija, mokytojos, dirbančios pagal ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo programą
Situacijų modeliavimas paveikslėlių ir/ ar vaidmeninių žaidimų pagalba.	Pagal susitarimą	Vaiko gerovės komisija, mokytojos, dirbančios pagal ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo programą
Užsiėmimai grupėse. Pasakų terapija.	2022 - 2023 m. gegužės mėn.	Nadežda Radevič, psichologė
„Tylos diena“ darželyje.	2022 - 2023 m. balandžio mėn.	Nadežda Radevič, psichologė
Socialinių įgūdžių ugdymo užsiėmimai.	Pagal poreikį	Daiva Gigusevičienė, soc.pedagogė
Tėvystės įgūdžių grupė. Pozityvioji tėvystė.	Pagal poreikį	Nadežda Radevič, psichologė
Mokytojų ir lopšelio-darželio darbuotojų švietimas		
Priemonės pavadinimas	Data	Atsakingas
Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos programos pristatymas bendruomenei.	2022 m.	Vaiko gerovės komisija
Pedagogų, specialistų ir kitų bendruomenės narių kvalifikacijos tobulinimas - smurto ir patyčių prevencijos, pozityvios ugdymo (si) aplinkos kūrimo, elgesio politikos klausimais (seminarai, paskaitos, mokymai, diskusijos ir kt.)	2022 – 2023 m.	Jolita Stanevičienė, direktorė Rita Šturienė, pav. ugdymui
Savalaikės, tikslingos medžiagos smurto ir patyčių prevencijos klausimais talpinimas informaciniuose įstaigos stenduose ir darželio Facebook paskyroje.	Nuolat ir pagal esamas situacijas	Vaiko gerovės komisija, mokytojos, dirbančios pagal ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo programą

Metodinė valanda „Idėjos darbe su ugdymosi sunkumų patiriančiais vaikais“.	Poreikiui esant	Vaiko gerovės komisija
Paskaita mokytojoms, tema: „Socialinės emocinės kompetencijos. Kodėl jos šiandien tokios svarbios?“	2022 m. spalio mėn.	Daiva Gigusevičienė, soc.pedagogė
Teorinis praktinis užsiėmimas „Specialistų, dirbančių su vaikais, emocinio perdegimo profilaktika“.	2022 m. gruodis	Nadežda Radevič, psichologė
Tėvų švietimas		
Priemonės pavadinimas	Data	Atsakingas
Paskaita tėvams: „Vaikų emocijos augant: kaip jas suprasti ir padėti vaikui“	2022 m. rugsėjo mėn.	Nadežda Radevič, psichologė, mokytojos, dirbančios pagal priešmokyklinio ugdymo programą
Trišaliai pasitarimai.	Esant poreikiui	Tėvai, mokytojos, specialistai
Individualus darbas su tėvais, turinčiais rizikos grupės vaiką (emocijų ir elgesio, kalbos ir kt. sutrikimų).	2022 – 2023 m.	Vaiko gerovės komisija
Lankstinukai, stendiniai pranešimai: “Ką svarbu žinoti tėvams apie vaiko adaptaciją darželyje”, „Kas yra patyčios?“ (priešmokyklinio amžiaus grupėje).	2022 m.	Nadežda Radevič, psichologė Daiva Gigusevičienė, soc.pedagogė
Psichologo konsultacijos.	Poreikiui esant	Nadežda Radevič, psichologė
Socialinio pedagogo konsultacijos.	Poreikiui esant	Soc.pedagogė Daiva Grigusevičienė

V. PROGRAMOS VEIKSMINGUMAS

Priemonių įgyvendinimas: įstaigos darbuotojai pagal paskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas Priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja direktoriaus pavaduotojas ugdymui.

Priemonių veiksmingumo vertinimas: analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti Priemones.

Patyčių ir smurto prevencijos programa yra veiksminga, jei:

- į prevencijos procesą yra įsitraukusi darželio bendruomenė – vaikai, personalas, tėvai, socialiniai partneriai. Palaikomos visą lopšelių-darželių apimančios iniciatyvos, organizuojamos grupės veiklos ir individuali intervencija;
- lopšelio-darželio vadovas siekia sisteminių pokyčių;

- skiriama dėmesio nuosekliam socialinių emocinių gebėjimų ugdymui, įtraukiant visus mokyklos bendruomenės narius: padedama vaikams ir suaugusiesiems išmokyti valdyti emocijas, dirbti bendradarbiaujant, spręsti problemas ir priimti atsakingus sprendimus;
- grupių mokytojai geba kurti rūpestingą, tarpusavio santykius puoselėjančią aplinką ir randa laiko pokalbiui sunkiomis temomis - tokiomis kaip patyčios;
- skiriama laiko ištirti esamą patyčių situaciją. Atsižvelgiant į lopšelio-darželio poreikius, sudaromas priemonių planas;
- „Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupė“ rūpinasi lopšelio-darželio mikroklimatu ir užtikrina, kad kiekvienas būtų išgirstas (mokiniai, pedagogai, techninis personalas, tėvai ir kt.) ir kiekvienam būtų atstovaujama;
- bendruomenėje susitariama dėl patyčių apibrėžimo, nustatomos elgesio normos, nuolat stebima, kaip jų laikomasi, ir reaguojama (jei jos pažeidžiamos). Skatinama elgtis tinkamai ir laikytis taisyklių;
- pasirūpinama kokybiška patyčių prevencijos mokymų medžiaga ir šaltiniais, skirtais emociniams socialiniams gebėjimams ugdyti. Mokomas visas personalas ir įtraukiami visi mokyklos bendruomenės nariai;
- į įvairias veiklas integruojamos temos ir diskusijos šiais klausimais: tolerancija, empatiškumas, gebėjimas spręsti problemas ir pasirinkti tinkamus sprendimus, psichologiškai ir fiziškai sveikų santykių palaikymas – visa tai, kas svarbu vaiko emociniam socialiniam vystymuisi.
- dirbama ne tik su vaikais, bet ir su tėvais, šeimomis ir bendruomene, kad visi suvoktų ir gebėtų priimti rasinius, religinius, kultūrinius skirtumus;
- pasirenkamos mokyklai tinkančios tyrimais grįstos programos ir jos tiksliai įgyvendinamos;
- pripažįstama, kad patyčios visus vaikus veikia neigiamai. Rengiami stebėtojai, gebantys tinkamai reaguoti į kiekvieną patyčių atvejį.

PRISTATYTA:
Vilniaus lopšelio-darželio „Gluosnis“
2022 m. kovo 16 d. Metodinės gr. posėdyje Nr. MG-1